

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת אמור

תשע"ב, עיה"ק צפת

- א -

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּיוֹ (ויקרא בא, א). יש להבין כפל הלשון "הכהנים בני אהרן", שהרי ודאי כל הכהנים הינם בני אהרן, ולמה הוצרכה התורה לכפול הדברים.

עוד כפלה התורה ענין האמירה, "אמור אל הכהנים" "ואמרת אליהם", ופירש רש"י: "אמור ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים". ובספה"ק נועם אלימלך (בפרשתן, ד"ה או יאמר כו') כתב בביאור דברי רש"י ז"ל: "או יאמר כו' ואמרת אליהם, פירש רש"י ז"ל אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, יש לומר כוונת רש"י ז"ל להזהיר גדולים - דהיינו צדיקים גדולים, על הקטנים - רוצה לומר על עבירות קטנים שאדם דש בעקבו", עכ"ל"ק.

יש להבין מה ענין צווי זה של להזהיר גדולים על הקטנים דוקא לכאן להלכות הקשורות לכהנים.

הנה ענין ההילולא שעושים בל"ג בעומר לכבוד התנא הק' רבי שמעון בר יוחאי זי"ע, לא מצינו שעושים כן ביום פטירת צדיקים אחרים, ואדרבה ביום הסתלקות צדיקים ראוי לקבוע בו תענית, כמו ביום ז' אדר שהוא יום פטירתו של משה רבינו ע"ה שנקבע יום זה ליום תענית, ואם כן יש להבין מדוע נקבע יום ל"ג בעומר יום הסתלקותו של רשב"י כיום שמחה.

- ב -

ולבאר כל הנ"ל יש להקדים דהנה ישנם ב' אופנים בדרך קנין תורה וקדושה. ישנה אפשרות אחת שאדם זוכה להתעלות בתורה על ידי יגיעתו בתורה בעצמו. וישנה אפשרות נוספת של ירושה, שאדם זוכה לתורה בדרך ירושה אף בלי יגיעתו העצמית ואף לא על ידי לימוד מרוב, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא בבא מציעא (פה.) "אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם".

וישנו גם אופן של השגת התורה בדרך "מסורה", על ידי לימוד מרוב לתלמיד, שעיקר השגת התלמיד מגיע אליו מהשפעת הרב. וכמו דאיתא במשנה אבות (פ"א מ"א) "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו'", והיינו קנין התורה העובר מרוב לתלמיד, ואכ"מ.

וב' אופנים אלו של השגת התורה ע"י יגיעה עצמית או בדרך ירושה שייכים גם בקדושה, די ש אדם שזוכה לקדושה על ידי שמקדש את עצמו ועולה בדרגה אחר דרגה. ויש אדם שהוא "קדוש מרחם"

והקדושה מוחזקת בידו בירושה מאבותיו, וכמו שכתב רש"י (שמות טז, ב) וז"ל: "אלהי אבי - לא אני תחלת הקדושה, אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלהותו עלי מימי אבותי". הרי ששייך בקדושה בחינה זו של ירושה שעוברת מאב לבן.

וכן איתא בספר אור החיים הק' (בפרשתו, ויקרא כב, יב), וז"ל: "וקניית מדריגות בחינות הקדושות הלא היא באחת משתי סיבות, או מצד המזריע, כי האב יפעיל כח עליון בבן, כמו שפירשתי בפרשת ויחי בפסוק ראובן בכורי (בראשית מט ג), או לצד התעצמות באמצעות עסק התורה, וכמו שכתב בזהר הקדוש (ח"ג צא): בפסוק שור או כשב או עז כי יולד (ויקרא כב, כז), כי האדם יכול להשיג מה, כפי התעצמותו בתורה וכו', אפילו יהיה במדריגה שאין למטה ממנה, אם יטריח - ישיג הדרגות עליונות כפי שיעור היגיעה, יעוין שם דבריהם", עכ"ל ק.

מבואר מדבריו שאפילו אם אדם נמצא ח"ו בשפל המדריגה, יכול להשיג התורה ומעלות הקדושה כמו מי שהוא קדוש מרחם, וזאת - על ידי התעצמותו בעסק התורה ויגיעתו העצמית.

וזה מענה להסטרא אחרא שרוצה לשכנע בני אדם שחבל על המאמצים שלהם, כי ממילא אין בהם הכלים להשגת קדושה ותורה, והוא עומד במדריגה שפלה שאי אפשר להתרומם ממנה. אך לפי הנ"ל אינו כן, כי אפשר לזכות למעלות תורה וקדושה אף על ידי עבודתו ויגיעתו בלבד.

וב' בחינות הללו צריכים להיות בכלל ישראל בכל עת. כמבואר בגמרא גיטין (נו:): שרבי יוחנן בן זכאי ביקש מאת אספסיינוס קיסר רומי שעמד להחריב את ירושלים, וביקש ממנו ריב"ז "תן לי יבנה וחכמיה ושושילתא דרבן גמליאל", והיינו ב' אופני קניני התורה כנ"ל, דיבנה וחכמיה היינו אופן קנין התורה והקדושה על ידי לימוד בעצמו, ושושילתא דרבן גמליאל היינו קנין התורה באופן העובר מאב לבן בדרך ירושה.

וב' בחינות אלו רמוזים בפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). דהנה גם במלכות ישנם ב' הענינים הנ"ל, דודאי כשממליכים מלך כשעדיין לא היה מלך לפניו, אז לוקחים אדם שראוי למלוך מחמת עצמו, מחמת שהתיגע וחינך את עצמו עד שהגיע לדרגה שהוא ראוי למלוך, ונמשח למלכות בשמן המשחה. אך אחר שנפטר המלך ומניח בן, אז ממליכים את הבן, והמלכות עוברת אליו בכח ירושה, ואפילו בלי משיחה בשמן המשחה, כי זכה בירושת כח המלכות מאביו.

וזה הרמז בפסוק שנאמר כהכנה לקבלת התורה "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", דהיינו שתזכו לתורה ולקדושה גם בבחינת מלכות שבדרך כלל עוברת בירושה מאב לבן, והיינו ירושה מאבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, וגם שתזכו לתורה וקדושה בבחינת גוי קדוש, שתקדשו אתם את עצמכם, ולא תסמכו רק על ענין הירושה.

וב' ענינים אלו שייכים גם בכהונה, דכהונה הרי הוא דבר העובר בירושה מאב לבן, אך עם כל זאת ישנו גם אופן שאדם יגיע למדריגת שבט הכהונה על ידי עבודתו ויגיעתו העצמית. וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פי"ג הי"ג) וז"ל: "ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים, הרי דוד ע"ה אומר (תהלים טז, ה) ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי", עכ"ל.

ועוד כתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ה ה"ב) וז"ל: "אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם ורוב גולמי בני ישראל שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן, אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם, או חכם או סכל או רחמן או אכזרי או כילי או שוע וכן שאר כל הדעות, ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה, הוא שירמיהו אמר (איכה ג, לח) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, כלומר אין הבורא גוזר על האדם להיות טוב ולא להיות רע וכו", עכ"ל.

מבואר מדבריו שעל ידי שאדם מתיגע ועובד את ה' קונה לנפשו מעלות רמות, עד שזוכה להיות קודש קדשים כמו הכהנים והלויים שהם בבחינת קדוש מרחם. שהרי כתב להדיא "כל איש ואיש מבאי עולם וכו", בלא כל תנאים יכולים להשיג מדריגת קודש קדשים. ונראה שמקור דבריו הוא מדברי תנא דבי אליהו (רבה, פרק ט) שאמר: "מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ, בין ישראל בין עכו"ם, בין איש בין אשה, בין עבד ובין שפחה, הכל לפי המעשה שהוא עושה - כך רוח הקודש שורה עליו".

וזה נרמז גם כן בפסוק הנ"ל "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", שגם ענין הכהונה שייכים בו ב' הענינים הנ"ל כמו במלכות, שבדרך כלל הכהונה עוברת בירושה מאב לבן, אך שייך גם לקנות מעלות הכהונה על ידי עבודה ויגיעה עצמית.

והנה מצינו באברהם אבינו ע"ה שלמד תורה מעצמו עוד קודם שניתנה, וכבר הקשה האבן עזרא מדוע לא למד אברהם אבינו ע"ה בשיבת שם ועבר כשאר אבותה"ק. ולדברינו מבואר שאאע"ה פעל בחינה זו שצריך אדם ללמוד תורה מעצמו אפילו אם אין לו רב או אב שישפיע לו.

וזה הרמז במה שכפלה התורה כאן בצווי של מצוות הכהנים וקדושתם "הכהנים בני אהרן", שיש לכהנים להזהר לקדש עצמם ולא לפגום קדושתם הבאה להם גם בבחינת "בני אהרן", זו היא הקדושה הבאה להם בירושה מאבותיהם, בבחינת קדוש מרחם, וגם בבחינת "הכהנים", זו היא הקדושה הנקנית להם על ידי יגיעתם הם בעצמם, ולא רק מכך ירושה.

וזה גם הרמז בכפל בפסוק "אמור ואמרת", שמרמז על ב' אופני קניית הקדושה, בין על ידי אופן שהאדם קונה את הקדושה בעצמו על ידי יגיעתו העצמית, ובין על ידי שאדם מקבל את הקדושה בבחינת ירושה, שלשניהם ישנו חיוב של אמריה. ומפני שהם ב' בחינות על כן כתב ב' פעמים אמירה, היינו אמירה לכל בחינת כהונה כמו שנתבאר.

ונרמז גם "להזהיר גדולים על הקטנים", ויש לבאר בזה דר"ל דאפילו אותם שהם קדושים מרחם, והם בבחינת גדולים, עם כל זה זקוקים גם הם לעבוד ולהתיגע בעצמם, ולא לסמוך רק על מה שבידם מתורת ירושה מאבותיהם.

וכמו שכתב בסה"ק דברי בינה שגם הכהנים עצמם יש להם דברים שהם צריכים לקדש את עצמם

- ג -

והנה כתב בסה"ק פרי צדיק (ל"ג בעומר, אות א) שענין ל"ג בעומר נתקן בעיקר לזכר התנא הק' רבי עקיבא, אלא שמכיון שרבי עקיבא היה מהרוגי מלכות ואין עושין יום-טוב לזכר הרוגי מלכות, בגלל כן נקבע היום-טוב ביום הסתלקות תלמידו רבי שמעון בר יוחאי שהיה בחיר תלמידיו, וכמו שאמר רשב"י בעצמו לתלמידיו (גיטין סז). "שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מדותי של רבי עקיבא".

וזל"ק: "יום זה נקרא הלולא דרשב"י מפני שבו ביום נסתלק. אף שמצינו שקבעו תענית ביום מיתת צדיקים כמו בז' אדר פטירת משה רבינו ע"ה, וכן ראש חודש אב דאף שהוא ראש חודש מותר להתענות בו מפני שהוא יום פטירת אהרן הכהן (כדאיתא במגילת תענית וטוש"ע או"ח סימן תקפ), ולמה בפטירת ר' שמעון ב"ר יוחאי עשו יום טוב, אך מה שקבעו תענית ביום מיתת צדיקים דוקא בצדיקים שהיו משורש תורה שבכתב, ומה שמצינו תענית צדיקים במיתת הרוגי מלכות, הוא מפני שנהרגו ולא מתו על מטתן. ומשה רבינו ע"ה היה שורש תורה שבכתב, ורבי עקיבא היה שורש תורה שבעל פה (כדאיתא בכתבי האריז"ל), ואיתא במדרש (במדבר רבה יד, ד) ובעלי אסופות (קהלת יב, יא), אימתי הם נטועים דברי תורה באדם בזמן שבעליהם נאספין מהם, כל זמן שרבו קיים כו', וביום שנסתלק אז נקבעו הדברי תורה בלבב ישראל תלמידיו. ור' שמעון ב"ר יוחאי היה תלמיד רבי עקיבא, ואמר (גיטין סז). שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מדותיו של רבי עקיבא, והיינו שורש למודי רבי עקיבא. והיה זה בל"ג בעומר בספירת הוד שבהוד, דהוד הוא מדת אהרן הכהן, דז' רועים נגד ז' מדות (כמו שחשב בזוהר חדש תולדות), והוא היה גם כן שורש תורה שבעל פה, דמשה רבינו עליו השלום היה שורש תורה שבכתב, ואהרן שורש תורה שבעל פה, כמו שנאמר (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן וגו' ותורה יבקשו מפיהו, וכמו שנאמר (שמות ד, טז) והוא יהיה לך לפה. וספירת הוד שבהוד הוא שורש תורה שבעל פה, כמו תרומות מתרומות מדותיו של רבי עקיבא, וביום הסתלקותו נקרא הלולא דר' שמעון ב"ר יוחאי, דכל ישראל שבדורו קבלו ונקבע בלבם אז הדברי תורה שלו, כמו שדרשו במדרש בזמן שבעליהם נאספין מהם... ולכן קבעו ההלולא ביום פטירת ר' שמעון ב"ר יוחאי שהיה בו תרומות מתרומות מדותיו של רבי עקיבא, ומהס"ת נולד ר' שמעון ב"ר יוחאי גם כן ביום זה כמו שהוכיחו בגמרא (קידושין לח). ומנין שבז' באדר נולד משה כו' שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום וכו', ולכן ביום זה ירדה נפש זה שהיה שורש תורה שבעל פה, ולכן איתא בירושלמי (פ"א דסנהדרין) דאמר לו רבי עקיבא לר' שמעון ב"ר יוחאי דיך שאני ובוראך מכירין כחך, שלא היה שום אדם מכיר כחו רק הקדוש ברוך הוא ורבי עקיבא שהיה שורש תורה שבעל פה, ובכל שנה כשבא יום זה יכול כל אדם לזכות לפי כחו להשיג קביעת הדברי תורה שירד ביום זה בתורה שבעל פה, ולכן קבעוהו למועד, עכל"ק.

והנה מצינו ברבי עקיבא שהתחיל ללמוד תורה רק בהיותו בן ארבעים שנה (כדאיתא באבות דרבי נתן פ"ו מ"ב), וקודם לכן היה עם-הארץ, והיה במדריגה פחותה מאוד, עד שאמר "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור", כדאיתא בגמרא פסחים (מט:), ועכ"ז כשלמד תורה אחר כך זכה להגיע למעלות רמות על ידי יגיעתו העצמית

וזה כפי המבואר בדברינו, שאפילו אדם שנמצא בשפל המדריגה יכול על ידי עבודתו וידיעתו לזכות לתורה ולקדושה כמו מי שהוא בבחינת קדוש מרחם, ולהיותו "קודש קדשים", ולזכות למעלות הכהונה. ואפילו שמתחיל מאוחר בגיל ארבעים שנה, פעל רבי עקיבא לדורות הבאים שיוכל להתעלות, ושקר אומר הסטרא אחרא שהרי כבר עברת כבר הזמן שיכלת להשיג תורה וקדושה ועתה כבר אין זה הזמן, כי רבי עקיבא פעל שבכל זמן שיתחיל אדם יוכל להשיג תורה וקדושה.

וזה ענין היום-טוב של ל"ג בעומר, ללמד לכל אדם באשר הוא שם שאף על פי שנמצא במדריגה פחותה מאוד יכול על ידי עבודתו ויגיעתו לזכות ולעלות מעלות רמות, אכ"ר.

להצטרפות לרשימת התפוצה שילחו מייל לכתובת M0732951213@GMAIL.COM